

Avsändare:
Medborgarrättsrörelsen
Box 21135
100 31 Stockholm
info@mrr.se

Besök oss på: www.mrr.se
Blogg: medborgarratt.wordpress.com

Bli medlem nu! Betala 175 kr till pg 19 69 92-2.
(Glöm inte skriva ditt namn och adress)

*Vi önskar alla
en riktigt God Jul
och Gott Nytt År!*

Styrelsen

Vill du skriva debattinlägg?
Skicka manus med mejl till
info@mrr.se

Nästa nummer av Medborgarrätt
kommer i februari 2010.

MEDBORGARRÄTT

Medlemstidning för Medborgarrättsrörelsen ♦ Årgång 32

TEMA:

Allemansrätt?

sid: 2,3,6-10

Ofta står olika aspekter emot varandra. Kommersiella intressen börjar använda allemansrätten för att göra intrång på fastighetsägares mark, detta med godkännande av Högsta domstolen i Stockholm. Men frågan är hur allemansrätten förhåller sig till Europakonventionen om mänskliga rättigheterna, där äganderätten respekteras i högre grad än i Sverige.

Rättslösheten växer i Ryssland
sid 11-13

Möt Gun Hellsvik
sid 4-6

Barnkonventionen
sid 14-15

Ledare:

Bryter allemansrätten mot Europakonventionen?

Häromveckan höll Rättsfonden och Institutet för Fastighetsrättslig forskning, IFF, ett seminarium med rubriken "En föränderlig allemansrätt?"

Det finns en stor mytbildning kring allemansrätten. Själv fick jag lära mig i skolan på 1970-talet att allemansrätten var en urgammal svensk tradition och sedvanerätt. Det är en myt som fortfarande sprids i samhällsdebatten.

I själva verket uppstod allemansrätten i mitten av 1900-talet då regeringen ansåg att folk i takt med utökad semesterledighet borde få fri tillgång till skog och mark. Detta utan att markägarna kompenserades.

På seminariet framgick att det är svårt att placera in allemansrätten i både svensk och framförallt europeisk rätt.

Försvaren av allemansrätten gav väldigt svepande argument och när de fick frågan hur allemansrätten förhåller sig till Europakonventionen om mänskliga rättigheter, såg de ut som frågetecken. Den tanken hade uppenbarligen inte ens fallit dem in (se 8-10).

Är ägande en rättighet?

Det går inte komma ifrån att fritt utnyttjande av någon annans mark är en inskränkning av äganderätten.

Och med tiden har frågan blivit allt mer tillspetsad, när nu också omfattande kommersiell verksamhet bygger på att man kan tjäna pengar på att utnyttja någon annans mark, utan att fråga och utan ersättning.

Det som på 1950-talet var tänkt att ge barnfamiljers möjlighet att bada i en sjö någonstans i de vidsträckta svenska landskapen, håller på att bli en närmast industrialiserad öppning för att komma åt mark utan att den som äger den har något att säga till om.

Strandskyddet i fel vinkel

Tyvärr sattes frågan om strandskydd i ett olyckligt ljus i sommarens skandal på Gotland där landshövdingen gjorde konstitutionellt vansinniga uttalanden om att betydelsefulla personer borde få generösare möjligheter till dispens från strandskydd än "vanliga" medborgare.

Som framgår i detta nummer (s 6-7) borde landshövdingen istället hänvisat till Europakonventionen och givit generösa dispenser till alla fastighetsägare som inte grovt åsidosatt allmänintresset. Det är nämligen vad Europakonventionen kräver för att en ägare inte ska få bruka sin egen mark efter eget gottfinnande.

Allemansrätt som expropriation

På seminariet påtalade LRF:s chefsjurist att Europakonventionen värnar äganderätt som en lika central värdering som yttrandefriheten.

De som vill utnyttja någon annans mark måste ersätta markägaren. När det gäller kommersiell verksamhet vill LRF införa ett system med "vinstdelning", alltså att markägaren får del av de förtjänster som uppstår genom att dennes mark används.

Synsättet kan söka stöd i motiven som anges i den statliga utredningen "Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen" (SOU 2009:99).

Just när det gäller äganderätten har svensk rätt mycket att lära av europarätten. Europakonventionen ska gälla, inte gammal svensk respektlöshet mot äganderätten.

Skyndsam rättegång

I detta nummer (s 4-6) understryker förre justitieministern Gun Hellsvik att grundlagsutredningen vill se snabbare rättegångar i Sverige. Det är väsentligt för att vi ska ha en rättsstat.

Vi kommer från Medborgarrättsrörelsen noga att följa denna aspekt när regeringens proposition om grundlagsöversyn lagts fram och debatteras under våren.

Ja, det kommer att bli en intensiv och spännande period när vi efter helgerna kan sätta tänderna i en grundlagsproposition.

Till dess önskar MRR: Trevliga helger! ♦

Dick Erixon
ordförande

Redaktionsruta

Redaktör och ansvarig utgivare:
Dick Erixon

Detta nummer trycktes i december 2009.

Tidningen utkommer med fyra nummer per år

Tryckeri: LiTa Distribution AB.

ISSN 0283-9555

MEDBORGARRÄTT är medlemstidning för Medborgarrättsrörelsen Friheten i Sverige, MRR. Utgivningen startade 1978.

Prenumeration: 100 kr/år

Lösnummer: 40 kr

Ur innehållet

TEMA: ALLEMANSRÄTT

Ledare **2-3**

Debatt: Förvirrat om strandskyddet **6-7**

Referat: Allemansrätt och äganderätt **8-10**

DEBATT & ANNAT

Intervju: Gun Hellsvik (M) **4-6**

Rättslösheten växer i Ryssland **11-13**

Debatt: Barnkonventionen **14-15**

Föreningsaktuell **16**

Intervju med Gun Hellsvik:

Rätten till skyndsam rättegång skall stärkas

Gun Hellsvik var justitieminister i Bildts regering 1991-94, och nu senast ledamot i Grundlagsutredningen och i Säkerhets- och Integritetsnämnden, som utövar kontroll över civila myndigheters användning av rumsavlyssning, teleavlyssning, brytande av posthemlighet mm.

Medborgarrätt har talat med henne om medborgerliga rättigheter ur ett brett perspektiv.

Hoten mot demokratin

Politiskt våld har blivit vanligare än vi kunnat föreställa oss. Djurrättsaktivister bränner bilar, nazister och vänsterextremister tillsammans stoppar idrottsmatcher och omvandlar fredliga demonstrationer till upplopp, partiets lokaler har blivit saboterade och politiker hotas och miss-handlas. Tar rättsstaten detta våld på tillräckligt allvar?

– Självklart ser jag allvarligt på hoten mot demokratin och en viktig del av demokratin är yttrandefriheten och demonstrationsfriheten. De nämnda brotten är redan högprioriterade inom polisen, men det behövs både resurser och en effektiv organisation, för att kunna beivra dem. Här finns mer att göra.

– Beträffande polisens möjligheter till olika tvångsingripanden i form av avlyssning etc, har vi under senare år fått en kraftig utökning av dessa redskap. Jag har personligen en mycket restriktiv inställning i dessa frågor av flera skäl. Ett är att det fortfarande är oklart i vilken utsträckning de är effektiva och ett annat är

att jag gärna skulle se en helhetsanalys av våra integritetskränkande åtgärder innan vi diskuterar en utvidgning.

De mänskliga rättigheterna

I vårt förra nummer försäkrade Olle Schmidt att EU garanterar de mänskliga rättigheterna. Samtidigt vet vi att Sverige är ett av de länder som oftast fälls av domstolen i Strasbourg. Vi har svagare rättighetsskydd, när det gäller rätt till domstolsprövning och garantier om en rättvis process. Vad är mest angeläget att åtgärda, för att bättre klara de europeiska kraven?

– Grundlagsutredningen föreslår bl.a. att en rätt till skyndsam rättegång ska införas i lagen. Detta är viktigt för att skapa förutsättningar för en rättvis rättegång. Tidsutdräkt innebär risk för att vittnes minnesbild försvagas och dessutom att ev. berättigade fordringar får avvaktas under lång tid med den ekonomiska risk och de ekonomiska problem detta kan föra med sig. Typexempel är skattemål, där stora summor kan vara inbetalda av den enskilde. Även en utökad möjlighet till lagprövning höjer den enskildes rättssäkerhet.

Straffansvar för tjänstefel

MRR ser gärna att Justitieombudsmannens roll stärks så att medborgarna har en part att vända sig till, när man blivit felbehandlad i staten. Ett åtgärd vore att återinföra fullt straffansvar vid tjänstefel, så att JO åter kan agera åklagare. Förr vann JO ett antal mål om året, där en felande stats-tjänsteman dömdes till böter eller avsked.

Hur ser du på det?

– Jag är positiv till återinförande av den gamla formen av tjänstefel.

Skydd för äganderätten

Blir äganderätten tillräckligt skyddad i Grundlagsutredningens förslag? Flera remissyttranden vill se stärkt egendoms-skydd i RF 2:1. Vad är lämpligt?

– Grundlagsutredningen föreslår en rejäl förstärkning av äganderätten genom att införa som huvudprincip rätten till full ersättning vid expropriation samt genom att införa ett undantag för s.k. rådighetsinskränkningar, där rätten till ersättning i vissa fall vid sådana ingrepp ska utredas vidare.

”Vi föreslår att en rätt till skyndsam rättegång ska införas i grundlagen.”

Vanebrottslingar

Många upprörs över att brotten så ofta begås av ”tidigare kända av polisen”. I en artikelserie på Newsmill föreslår samtliga Allianspartier ”längre straff och slopad straffrabatt”, vilket tycks vara åsikterna hos en majoritet av folket. Erfarenheterna från Kalifornien indikerar att detta inte är ekonomiskt genomförbart. Jag föreslog där att längre påföljder såvitt möjligt skall utgöras av elektronisk övervakning med ”lokator”, en GPS-fotboja med mobiltelefon, som meddelar bärarens position till polisens dator. Jag menar att en modifierad syn behövs på rätten till full personlig integritet för dömda. Bör inte påföljderna bättre anpassas för att förhindra nya brott?

– Personligen stöder jag Allians-

Debatt:

Förvirrat om strandskyddet

Som en följd av sommarens diskussion om strandskydd skrev Sture Åström, som är styrelseledamot i Medborgarrättsrörelsen MRR, och Bengt Holmgren, som representerar Nätverket Rätt Strandskydd NRS, en debattartikel som publicerades i flera av landets tidningar. Nu också i Medborgarrätt.

I det bekanta fallet som ledde till landshövding Marianne Samuelssons avsked, har Naturvårdsverket överklagat den dispens hon gav Max Hansson för ett par småstugor ett stycke från stranden. Verket skriver i sitt pressmeddelande: "Naturvårdsverket anser att ombyggnaden och tomplatsavgränsningen innebär att mark som idag är tillgänglig för allmänheten privatiseras."

► partiernas förslag och ställer mig tveksam till en kraftig utökning av elektronisk övervakning. Då jag själv tog initiativet till införandet av sådan övervakning i Sverige, är jag också väl insatt i erfarenheterna från andra länder.

– Denna typ av övervakning ställer krav på ordnade förhållande, frånvaro av missbruk, samt i övrigt en omfattande självdisciplin. Tyvärr är inget av dessa krav särskilt ofta uppfyllt hos personer, som gör sig skyldiga till grövre brottslighet. ♦

Sture Åström
styrelseledamot

Den ansvariga myndigheten kallar det "privatisering" då ägaren själv önskar disponera sin mark. Tala om förvirring! Begreppet "äga" vänds bak-och-fram.

Bortser från Europakonventionen

Vad värre är, myndigheten är alldeles fel ute. Den känner inte till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, som sedan länge är överordnade svensk lag. Den baseras på insikten att demokratin vilar på ett antal omistliga grundpelare, exempelvis yttrandefrihet och äganderätt. Hur viktig den senare är visar nutida erfarenheter från flera länder: Endast där böndernas rätt till sin mark erkänns, kan ekonomin skjuta fart.

Konventionens egendomsskydd innebär att man inte får inskränka användningen av privat mark annat än för "nödvändiga" allmänna intressen. Då skall intrånget bedömas enligt "proportionalitetsprincipen", d v s "det allmännas nytta" skall stå i proportion till den enskildes nackdelar.

Max Hanssons egendom kan man besiktiga med Lantmäteriverkets flygbilder på nätet. De visar att allmänhetens väg till

strandens ingalunda försvåras. Således blir "det allmännas nytta" oförändrad. Ägarens nackdel skulle bli avsevärd, om han inte får nyttja sin egendom så som han önskar. Därmed står det klart att landshövdingen gjorde rätt i att tillåta ombyggnaderna. Hon visste bara inte att hon skulle hänvisa till konventionen.

Allemansrätten relativt ny företeelse

Orsaken till misstaget är att alla svenskar i ett halvt sekel har matats med myten om den "unika svenska allemansrätten". När semesterlagen tillkom på 30-talet ville socialdemokraterna ge semesterfirarna tillgång till naturen. Men det skulle bli dyrt att köpa in mark för statliga fritidsreservat, så de skapade i stället det juridiska begreppet "allmansrätt".

Det gav alla tillgång till privat mark utan kostnad för staten. Man hävdade tesen att detta varit en sedvanerätt i alla tider, så att den stod över lagen, som gav markägaren rätt att avvisa obehöriga.

Med sin kontroll av tjänstetillsättningar och forskningsanslag lyckades politikerna snärja akademierna till sådan servilitet att alla forskningsrapporter under 50 år bekräftat

denna tes. Det behövdes en fri aktör utanför akademierna, civilingenjören Gunnar Wiktorsson, för att avslöja tesen som en ren bluff. Det gjorde han 1996 i boken "Den grundlagsskyddade myten" med en grundlig genomgång av rättsläget genom historien. Förr i tiden fanns ingen "allmänhet". Den som vandrade i landskapet haffades enligt lösdriverilagen.

Anpassa svensk lag till Europakonventionen

Konventionens egendomsskydd motsvarar alltså våra hundraåriga lagar och ännu äldre sedvanerätt.

Det är stor skandal att våra lagar ännu inte skrivits om i enlighet med Europakonventionen. ♦

Sture Åström
Bengt Holmgren

Referat: Allemansrätt, expropriering och äganderätten

Är det självklart att tillåta 8000 kommersiella bärplockare i skogen? Det frågande LRF:s chefsjurist Fredrik Bonde som också stack ut hakan och krävde 50 procent över marknadsvärdet vid expropriation. Professor Bertil Bengtsson talade till förmån för allemansrätten vid ett möte i Uppsala arrangerat av Rättsfonden och Institutet för Fastighetsrättslig forskning. Lars Ola Hull rapporterar.

Man måste fråga sig på vilket sätt strandskyddet, expropriationsfrågor och allemansrätten hänger ihop. Bengtsson ansåg att allemansrätten begränsade myndigheternas möjligheter att ge dispenser från strandskyddet. Länsstyrelserna skulle dock ha rätt att ingripa å markägarnas vägnar mot avsevärda intrång med hänvisning till allemansrätten.

Bengtsson utgick alltså, som han brukar, från att äganderätten till mark inte består av något annat än det som blivit över då staten bestämt hur marken ska eller får användas.

Kompensation vid markutnyttjande

Fredrik Bonde sa å LRF:s vägnar nej till alla former av kommersiellt utnyttjande av privatägda marker med stöd av allemansrätten. Han talade sig varm för förslaget om individuell ersättning och vinstdelning vid expropriationer med den skillnaden att han förslog att markägaren skulle ersättas med 50% utöver marknadsvärdet istället för ut-

redningens förslag om 25%.

Bertil Bengtsson förklarade i en diskussion med Bonde att han inte tyckte om förslaget om förändrade ersättningsvillkor vid expropriation. Ingen nämnde frågan om ersättningsvillkor vid rådhetsinskränkningar för markägaren. På en direkt fråga till Bonde om vad europakonventionens egendomsskydd betyder sa han att det räcker med att titta på SOU-förslaget om nya ersättningsregler vid expropriation.

Detta liknar den inställning som LRF också redovisat i Nordmalingsmålet, där frågan om vinterbetesrätt för renskötsel på privatägda marker nedanför odlingsgränsen avgjordes.

LRF, som annars backar upp markägarna ekonomiskt, vägrar att göra det om de vänder sig till Europadomstolen.

Hur långt gäller allemansrätten?

Det ställdes egentligen bara en enda viktig fråga till föredragshållarna och den gällde hur långt allemansrätten kunde gå i förhållande till markägaren. Frågan besvarades inte på annat sätt än genom Fredrik Bondes uppfattning är att LRF inte accepterar något kommersiellt utnyttjande av privatägda marker genom allemansrätten.

Ingen kollektiv rätt

Det här ger mig anledning att lämna följande synpunkter. Den "allemansrätt" som påstås ha gällt sedan 1940-talet är en relation mellan markägaren och den som beträder hans mark.

Det är alltså ingen kollektiv rätt, som samhället har att bevaka för allmänheten som rättsinstitut.

Däremot står det klart att samhället på skadestands- och straffrättsliga grunder har att skydda markägarens rätt emot den enskilde som tar ägarens mark i anspråk.

Civil egendomskränkning

Varje ianspråktagande på allemansrättslig grund som markägaren inte tillåter innefattar således en civil egendomskränkning även om gärningen inte är straff- eller skadeståndssanktionerad.

Konventionen kräver som sista villkor för all-

mänt inträngs giltighet att markägaren ska kompenseras av staten. Det är alltså staten som ska ersätta markägaren för intrång av den allemansrätt, som genom nuvarande lagstiftningen har kollektiv grund och något sådant villkor finns inte i lagstiftningen.

Vidare ska lagstiftningen om den ska tillerkännas rättsverkan vara tillräckligt precis. Här är det fråga om att allemansrätten inte har någon definition alls.

Således har allemansrätten inte heller rättverkan mot markägaren överhuvudtaget på konventionsrättslig grund.

”Europakonventionens egendomsskydd stärker ersättningsrätten för markägare i Sverige.”

”Konventionen kräver för intrångets giltighet att markägaren ska kompenseras av staten.”

Domstolar får inte etablera praxis för intrång i äganderätt

Det tillkommer enligt europakonventionen inte heller domstolarna att etablera de intrång som är tillåtna genom allemansrätten. Intrång kräver nämligen lagstiftning. ▶

► Även om Högsta Domstolen i försränningsmålet har uttalat sig för kommersiellt utnyttjande av andras marker är det enligt europakonventionen inte tillåtet för annan än riksdagen att införa mot domstolarnas bedömningar svarande lagstiftning utan att bestämmelserna samtidigt förpliktigar staten att kompensera markägaren för intrånget.

Som synes är vi tillbaka i villkoren för expropriationer eller expropriationsliknande förfaranden. Det hade alltså varit betydligt intressantare att diskutera detta än allemansrätten eftersom utredningsförslaget "Nya ersättningsbestämmelser i expropriationslagen" (SOU 2008:99) behandlar kompensationsfrågorna och alla tveksamheter runt den fulla och självstän-

diga tillämpligheten av europakonventionen som svensk lag.

Europakonventionen har bara en enda bestämmelse som gäller statens rätt att styra över markanvändningen. Man kan ställa sig frågan varför vi inte använder denna europabestämmelse.

Det finns inget behov av alla särbestämmelser för expropriation och styrningen av markanvändningen, såvida lagstiftaren inte avstår från att respektera äganderätten eller vad som enligt europadomstolen är "faktisk egendom" eller "tillgång" och som har egendomsskydd enligt Europakonventionen. ♦

Lars Ola Hull

jur kand, europarättsjurist

Recension:

Rättslösheten växer i Ryssland

I Sverige har frågorna om medborgerliga rättigheter gått framåt, sedan lågvattenmärket i 1974 års regeringsform. I vårt grannland Ryssland är utvecklingen en helt annan.

Mats Lönerblad har läst "Moskva tror inte på tårar" som ger en skrämmande bild av Ryssland och bristen på rättsstat.

Det var i oktober 2003 som Michail Chodorkovskijs privata plan Tupolev 154 vid femtiden på morgonen gick ned för tankning i Novsibirisk, som ett femtontal soldater beväpnade med kpistar i händerna stormade in i planet, och befälde alla ombord att lägga händerna bakom huvudet.

När soldaterna lämnade planet hade de en man med sig: Michail Chodorkovskij.

Jan Blomgren, som var Svenska Dagbladets korrespondent i Moskva 1993-2001 och sedan dess utrikesreporter med Ryssland som specialitet, har skrivit en mycket läsvärd bok om sina år i Sovjetunionen och Ryssland med titeln: *Moskva tror inte på tårar* (Ersatz förlag, 2009).

Gripandet av Rysslands då rikaste man, Michail Chodorkovskij, som var god för 40-50 miljarder kronor, blev såväl poli-

tiskt som ekonomiskt den kanske viktiga händelsen under Vladimir Putins åtta år som president, skriver Blomgren.

Tvingades i landsflykt

Men då hade två oligarker redan råkat i onåd. Vadim Gusinskij, ägare till bland annat den populära och regimkritiska kanalen NTV, var den förste att ta smällen. Orsaken var att han vägrade rätta in sig i ledet. Därför kastades han i fängelse. Han gav upp redan efter två dagar. Gusinskij tvingades sälja sin TV-kanal och gick sedan i landsflykt. ►

Nytt år – dags att förnya medlemskapet.

Betala 175 kr till pg 19 69 92-2.

(Glöm inte skriva ditt namn och adress)

Och vi tror att året 2010 kommer att bli ett spännande år. Då ska riksdagen behandla grundlagsöversyn, vilket ger en chans att föra in medborgarrätten i svensk samhällsdebatt.

Styrelsen

Boris Berezovskij, som i likhet med Chodorkovskij och Gusinskij trodde att han kunde spela en lika dominerande roll under den nye presidenten som under Boris Jeltsin-epoken, råkade ock-

så illa ut. Men han undgick att blir fängslad genom att fly till Storbritannien, där han sökte asyl, vilket han också fick. Från sin nya hemstad London blev han en av Putin-regimens häftigaste kritiker.

Ryssland kan inte längre kallas för demokrati eftersom männen som fostrats inom säkerhetstjänsten KGB, som numera bytt namn till FSB, inte tolererar någon opposition i Ryssland, sedan Putin blev president.

”Oligarker” skickliga företagare redan på sovjettiden

Michail Chodorkovskij, född 1963, hade tidigare visat att han var ekonomiskt mycket smart, handlingskraftig och inte rädd för att ta nya oprövade initiativ. Med hjälp av kontanter och kontakter utvecklade han sedan hela tiden sin affärsverksamhet. 1988 kom ett nytt genombrott när han fick tillstånd att registrera Sovjetunionens första affärsbank, Menatep.

Han blev också pionjär när det gällde att anpassa sitt företag till gängse regler i väst. Han öppnade sitt företag för revisorer från USA och Västeuropa, sedan han startat oljebolaget Yukos, och blev på kort tid en föregångare för ryska storföretag.

Chodorkovskij hade hela tiden nya

projekt på gång. Han planerade att bygga egna stora oljeledningar och förhandlade med Kina om ett eventuellt samarbete. Han hade också långt framskridna planer på att sälja delar av Yukos till amerikanska företag.

Energi blev storpolitisk bricka

Men Rysslands olja handlar ju inte bara om ekonomi, den är också i högsta grad en bricka i det internationella stormaktspelet sedan Vladimir Putin försökt återupprätta Rysslands status, efter ett utrikespolitiskt misslyckat 1900-tal.

Vid tidpunkten för aktionerna mot Chodorkovskij hade KGB-klanen nått en position där den visste att Putins övriga omgivning inte vågade komma med några invändningar. Alla visste att mångmiljardärens öde var beseglat, redan innan rättegången mot honom, efter det dramatiska gripandet i Novosibirisk.

Rättegångarna var en fars

Om den första långa rättegången mot Chodorkovskij, från juridisk synpunkt var en fars, så blev den följande styckningen av Yukos, minst lika uppseendeväckande, skriver Blomgren.

I samband med domen mot Chodorkovskij hade den ryska staten fryst Yukos tillgångar, vilket gjorde att det snabbt skapades mycket stora skattekulder. För att betala dessa skulder ordnade staten – det vill säga Vladimir Putin och hans vänner från säkerhetstjänsten – en snabb tvångsförsäljning av dotterbolaget Yugansk, som producerade en miljon fat olja per dag och stod för

drygt elva procent av Rysslands oljeproduktion.

Ansett privat aktiebolag

Yukos var ett privatägt företag med tiotusentals aktieägare, som i början av 2000-talet stått som mönsterexempel för rysk företagsamhet med sin öppna bokföring. Behandlingen av Michail Chodorkovskij och Yukos visade att Putin valt väg för hur han tänker styra Ryssland.

Genom sitt agerande har han uppvisat ett flagrant exempel på öppet maktmissbruk, som accepterats av övriga delar av det ryska samhället.

Kommer den korrupta regimen att utmanas?

När Vladimir Putin kom till makten hade Jan Blomgren flera diskussioner med sina ryska vänner, som var mycket pessimistiska om landets framtid med tanke på Putins förflutna inom säkerhetstjänsten. Efter alla år med Putin vid makten har han dock förlorat alla illusioner när det gäller demokratin i Ryssland.

Jan Blomgren menar att den nuvarande presi-

dent Dmitrii Medvedev, som är utbildad jurist, är väl medveten om den rådande rättslösheten för de ryska medborgarna. Det finns också ett växande motstånd inom den välutbildade medelklassen, bland många politiker och även inom arméledningen mot säkerhetstjänstens dominerande maktposition.

Samtidigt har sovjettidens rädsla för KGB kommit tillbaka, och därmed också rädsla för att ifrågasätta myndighetsbeslut.

Ändå tror Blomgren, att man kommer att försöka utmana den genomkorrupta maktapparaten, som har bestämt så mycket de senaste åren

och därmed försöka utveckla Ryssland till ett mer civiliserat samhälle. ♦

”Ändå tror Blomgren att den korrumperade maktapparaten kommer att utmanas.”

Mats Lönnerblad
vice ordförande

Debatt:

Barnkonventionen måste inkorporeras i svensk rätt

I Medborgarrättsrörelsen har vi inte på senare år tagit upp Barnkonventionen på agendan. Det borde vi ändra på, menar styrelseledamoten Margareta Hedelius.

Under senare år har MRR inte en enda gång tagit upp barnets rätt på föreningens agenda. Däremot diskuterades denna rätt så tidigt som på 1950-talet och FN:s generalförsamling antog 1959 en deklaration med tio principer om barnets rättigheter.

Idag har Sverige genom att i november 1990 ratificera Barnkonventionen tillerkänt barn de rättigheter som erkänns i konventionen. Vissa lagstiftningsåtgärder har visserligen vidtagits, som Utlänningslagen, men faktum kvarstår att barnets rättsliga ställning idag inte påverkat samtliga lagrum där barnets rätt aktualiseras. Svensk lag är således inte på en nivå som åtnjuter av samma respekt som Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. MR-konventionen inkorporerades först på 1990-talet efter många års debatt med vår egen MRR, som var en av tillskyndarna till en inkorporering av Europakonventionen.

Så sent som i höst har regeringen visserligen fattat ett beslut om att tillskjuta 80 miljoner kr för det program som UNICEF driver, vilket tar sikte på att bistå barn i väpnade konflikter. Men även på

hemmaplan skulle en inkorporering av Barnkonventionen till svensk lag leda till att barnets intresse skulle sättas i första rummet inte bara i frågor som gäller hälso- och sjukvård för asylsökande barn utan även i samband med t.ex. i vårdnadstvister skulle barnets intresse hamna mer i fokus än vad som sker idag.

Den kritik som FN inledningsvis riktade mot Sverige grundade sig bland annat på att unga kriminella i Sverige placerades i fängelse tillsammans med vuxna lagöverträdare. Idag har den lag som reglerar placeringen av yngre intagna i anstalt ändrats och frihetsberövade barn blandas inte längre med vuxna kriminella på anstalt. Den kritik som idag riktas mot Sverige kommer inte sällan från frivilligorganisationer som följer hur den svenska regeringen lever upp till sina åtaganden enligt Barnkonventionen. Sverige skall i likhet med övriga konventionsstater årligen rapportera till FN om hur regeringen levit upp till sina folkrättsliga åtaganden på grund av konventionen.

Idag granskar även frivilligorganisationerna regeringens resultat och ger sina egna förslag till förbättringar, vilket bland annat lett till att UNICEF just detta

år har pekat på brister när det gäller papperslösa barn, vilka endast har rätt till akut sjukvård, alltså inte till hälsovård. Barnkonventions andra artikel säger att alla barn har samma rättigheter att få sjukvård, d v s det gäller såväl barn till asylsökande som övriga alla barn.

UNICEF menar även att Sverige brister i sin hantering av ärenden som gäller familjeåterförening: idag diskrimineras det barn som har en förälder som vistas i Sverige men som inte kan visa att han/ hon har stabil inkomst och bostad.

Uppfyllandet av ett bostads- och försörjningskriterium blir således avgörande för rätten till familjeåterförening. En sådan bestämmelse torde enligt samma källa strida mot artikel tre, som stadgar att barnets bästa d v s återförening med barnets familj alltid ska gå i första rummet; det samma hävdas när det gäller tolkningen av artikel 6 som stadgar att varje barn har en inneboende rätt till livet samt att konventionsstaterna till *det yttersta av sin förmåga* ska säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Sammanfattningsvis: barnets rätt till återförening med sin familj skulle stärkas om barnkonventionen blir lag. En annan artikel som diskuterats av UNICEF är artikel 28: enligt den ska alla barn ha rätt till utbildning, men idag har papperslösa och gömda flyktingbarn inte samma rätt till skolgång som andra; det blir vistelsekommunen som avgör vilka barn som får gå i skolan!

Lagstiftning är naturligtvis bara en väg för att genomföra konventionens artiklar. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Politiska åtgärder kan tillämpas för att nå en positiv utveckling men kan sällan ersätta den stabilitet och den grund som ett lands lagstiftning ger.

Sverige har också vid flera tillfällen av FN fått kritik för sitt handhavande av ansvaret som konventionsstat och där har Sverige ändrat sin lagstiftning för att undvika fortsatta överträdelser av barnkonventionen men idag handlar det om principiella rättigheter när det gäller barns tillgång till skolgång och sjukvård. Inget barn får diskrimineras och så länge som kommuner och sociala myndigheter stöter på svårigheter vid tolkningen av Barnkonventionen måste det allvarligt övervägas om inte tiden är inne för att snarast inkorporera Barnkonventionen till svensk rätt. ♦

Margareta Hedelius
styrelseledamot